

Nr 281.

Av fröken **Wetterström**, angående ändrade grunder för statsbidrag till skolmåltider, m. m.

Verkningarna av den reform, som innebär anordnande av skolmåltider och som beslutades av riksdagen år 1946, har visat sig vara utomordentligt goda. Barnens hälsotillstånd liksom deras fysiska spänst har avsevärt förbättrats, särskilt när det gäller barn från mindre bemedlade hem. Folkhälsosynpunkten var det främsta motivet till denna reform, även om man ansåg att vissa andra fördelar var förenade härmed, bl. a. den att frigöra kvinnlig arbetskraft för den industriella produktionen och för näringslivet i övrigt. Det kan emellertid ifrågasättas om vinsterna därvid är nämnvärda, eftersom man måste taga i beräkning den personal, som i alltmer ökad omfattning kräves för skolbarnsbespisningen. F. n. har enbart inom landskommunerna ca 5 000 heltids- och deltidsanställda knutits till detta verksamhetsfält. Dessutom bör man komma ihåg att möjligheten att frigöra hemmakvinnornas arbetskraft genom denna reform oftast kan ske endast i de fall, där inga andra barn finnes i hemmet än det eller de, som deltagar i skolans bespisning. Arbetsmarknadssynpunkten torde i detta sammanhang väl också vara av underordnad betydelse. Det viktigaste är och förblir att barn i skolåldrarna garanteras en allsidig och näringsrik kost och icke som i gången tid i stor utsträckning hänvisas att leva på uteslutande torrkaffning, bestående av en flaska mjölk och några smörgåsar, ofta utan pålägg.

Även om man alltså vill uttala sin tillfredsställelse över att staten genomfört en reform, som har de bästa syften och vars verkningar redan under den relativt korta tid som förflutit visat så goda resultat, kan man dock ej helt bortse från att verksamheten i den form den på många håll i vårt land bedrivs blivit oerhört kostnadskrävande. Den totala driftkostnaden för läsåret 1952/53 för dessa skolmåltider belöper sig på ca 80 000 000 kronor. Härav utgår statsbidrag till kommunerna med 26 300 000 kronor, medan resterande eller 53 700 000, motsvarande 67 % av totalkostnaden, bestrides av kommunerna. Härtill kommer det kapital, som är investerat i erforderliga byggnader och i anskaffande av inventarier för skolbarnsbespisningen. Den automatiska utgiftstegringen medför att statens bidrag för läsåret 1953/54 i årets statsverksproposition upptagits till 34 000 000 kronor, vilket alltså innebär en förhöjning av föregående års bidrag med 7 700 000 kronor.

Utgiftsstegringen för kommunerna blir procentuellt ännu högre än för staten, bl. a. beroende på en generell löneyftning för den anställda personalen. Kostnaderna för skolmåltidsverksamheten har sålunda blivit betydligt högre för både staten och kommunerna än man kunde förutse, när reformen genomfördes.

Enligt min uppfattning framstår det därför såsom ytterst angeläget att man utan risk för att åsidosätta kvaliteten på skolmåltiderna ur närings-synpunkt söker finna vägar att förenkla och förbilliga måltiderna i möjligaste mån.

En godtagbar typ synes mig vara en måltid bestående av varm mjölk eller choklad och smörgåsar, därtill gärna frukt. Jag förutsätter därvid att smörgåsarna är av sådan beskaffenhet att alla krav ur näringsfysiologisk synpunkt tillgodoses. För anordnande av dylika skolmåltider erfordras inga kostnadskrävande inredningar och ingen stor personal. Där de geografiska förhållandena så medger kunde till och med tillredningen av smörgåsarna överlåtas på en närbelägen firma, som åtog sig att dagligen ombestyra även leveransen.

Meningarna om värdet av en måltid bestående av varm dryck och smörgåsar i jämförelse med lagad mat är måhända delade. Personligen tror jag och styrkes där i genom vad jag erfarit att barn ofta föredrar goda, väl-tillredda smörgåsar framför en del av de lagade rätter, som de erhåller vid skolbespisningarna.

De övergångsbestämmelser, som är knutna till K. K. 1946: 553, medgivande att statsbidrag intill viss tidpunkt må utgå även för måltid av enklare typ, såsom oslofrukost eller gröt eller välling, skulle då utsträckas att gälla även måltid av ovan angivet slag.

Det är ofrånkomligt att man gör sig den frågan om det verkligen är nödvändigt med en utbyggnad av verksamheten enbart efter de riktlinjer man hittills tillämpat. Man kan även ifrågasätta om det är rationellt att anordna till omfattningen stora köks-, förvarings- och källarutrymmen med tillhörande inredning, eftersom dessa lokaler ofta blott utnyttjas för en bespisning per dag. Flertalet stadskommuner har emellertid numera ordnat skolbarnsbespisning, varför denna framställning huvudsakligen tar sikte på landsbygdens skoldistrikt.

1947 utgav kungl. skolöverstyrelsen i samråd med kungl. medicinalstyrelsen och statens institut för folkhälsan till vägledning en rådgivande broschyr angående kosthållet vid skolmåltider. Genom den nya kommunindelningen och den ökade byggnadsverksamheten för skoländamål håller skolmåltidsverksamheten nu på att utbyggas inom ett stort antal av de ca 400 skoldistrikt, som hittills icke vidtagit några åtgärder på detta område. Med hänsyn härtill synes det angeläget att skolöverstyrelsen ånyo utsänder råd och anvisningar i detta ämne, kompletterade med anvisningar om hur

en förbilligad men effektiv skolbarnsbespisning enligt de i motionen angivna riktlinjerna kan ordnas. Givetvis bör sådana råd även denna gång utarbetas i samband med ovan angivna institutioner, varvid de gångna årens rön och erfarenheter torde kunna utnyttjas.

På grund av vad i motionen anförts hemställes,

att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla *dels* att statsbidrag även må kunna utgå till skolmåltider av ovan angiven typ, *dels ock* att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt kungl. skolöverstyrelsen att utarbeta råd och anvisningar med olika alternativ till tjänst åt skoldistriktet för att förbilliga kostnaderna för skolmåltiderna.

Stockholm den 27 januari 1953.

Karin Wetterström.

Nr 282.

Av fru **Johansson** i Skövde **m. fl.**, om *inrättande av en statlig förskola för blinda barn.*

(Likalydande med motion i Första kammaren, nr 243.)

Stockholm den 27 januari 1953.

Lisa Johansson.

Elsa Lindskog.

Elin Eriksson.

Thyra Löfqvist.

Märta Öberg.

Ellen Svedberg.

Nancy Eriksson.

Eivor Wallin.

Hildur Ericsson.

Tekla Torbrink.